

ปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตสังคมและปัจจัยเชิงผลด้านการจัดการกับความเครียดของ พฤติกรรมรักการอ่านในนักเรียนวัยรุ่น¹

(READING BEHAVIOR OF ADOLESCENTS : ITS PSYCHO-SOCIAL ANTECEDENTS AND CONSEQUENTIAL STRESS COPING)

ศุภรางค์ อินทฤทธิ์²

งามตา วณิชทานนท์³

จรัล อุ่ณัฐิวิวัฒน์⁴

บทคัดย่อ

การรักการอ่านเป็นพฤติกรรมที่ควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมแก่เยาวชนให้เป็นนิสัย นักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงผลดีของการที่เยาวชนมีนิสัยรักการอ่านไว้หลายประการ เช่น ผู้ที่รักการอ่านจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างเหมาะสม ช่วยให้เยาวชนรู้จักระงับอารมณ์ มีความอดทน รู้จักที่จะจัดการกับความเครียดของตนเองได้ จุดมุ่งหมายของงานวิจัยดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ทางสังคมกับจิตลักษณะของนักเรียนมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักการอ่านมากน้อยเพียงใด
- 2) เพื่อแสวงหาตัวแปรเชิงเหตุที่สำคัญและปริมาณการทำนายตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์และพฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียน ในนักเรียนประเภทต่างๆ
- 3) เพื่อศึกษาว่าพฤติกรรมรักการอ่านสามารถทำนายการจัดการกับความเครียดได้มากน้อยเพียงใด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน 2 ประเภทคือ โรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจำนวน 2 โรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอีก 2 โรงเรียน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 531 คน

ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดตัวแปรเชิงเหตุของพฤติกรรมรักการอ่าน 2 ด้าน (ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์) โดยใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เป็นกรอบในการประมวลเอกสารเพื่อกำหนดตัวแปรเชิงเหตุของพฤติกรรมรักการอ่าน

¹ ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² นิสิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

³ รองศาสตราจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

⁴ อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

สมมติฐานในการวิจัยนี้มี 6 ข้อ สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางและแบบสามทาง (Two - Way and Three - Way Analysis of Variance) 2) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐานและแบบเป็นขั้น (Standard and Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยที่สำคัญ

ประการที่หนึ่ง 1) นักเรียนที่มีปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ด้านรวมมาก ได้แก่ นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน หรือรับรู้การสนับสนุนด้านการอ่าน จากครูมาก พบในกลุ่มนักเรียนโดยรวม 2) นักเรียนที่มีความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์มาก ได้แก่ นักเรียนที่รับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากบิดามารดามาก มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และมีลักษณะ มุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง เป็นผู้มี ความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์มากที่สุด

ประการที่สอง เมื่อใช้ตัวแปรกลุ่มลักษณะสถานการณ์ 6 ตัวแปร จิตลักษณะเดิม 3 ตัวแปร และ จิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร รวมกัน 11 ตัวแปร สามารถทำนายความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ ได้ร้อยละ 55.40 ถึง ร้อยละ 64.20 ในกลุ่มนักเรียนประเภทต่างๆ ที่ศึกษามีตัวทำนายสำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมีแบบอย่างพฤติกรรมรักการอ่านจากเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง

ประการที่สาม เมื่อนำตัวแปรกลุ่มพฤติกรรมรักการอ่าน 2 ด้าน (ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์) รวมกันสามารถทำนาย การจัดการกับความเครียด ได้ร้อยละ 9.40 ถึง ร้อยละ 19.40 ในนักเรียนประเภทต่างๆ

คำสำคัญ : การอ่าน , ความสนใจในการอ่าน

ABSTRACT

Love reading behavior in adolescents should receive the promotion as many scholars agreed that there are many good points to them such as students who love reading would be able to adjust themselves to the changes in the society properly, this behavior can help him control and endure their nervous. They, moreover, can manage their stress wisely. The purposes of this research were 1) to study the relationship between the social situation and psychological characteristics of various kinds of students to the reading behavior 2) to identify antecedents and predictive power of psychological states on students. Sample of this study were 531 studying students at 9th grade in junior high school and

two kinds of junior high school which were two reading habit promotion schools and two non reading habit promotion schools.

In this study, there were two factors of reading behavior, one was amount of reading positive content, and another was interesting positive content. Interactionism Model was used as a conceptual framework and literature review.

Six research hypotheses were tested by two types of statistics that were consisted of Two – Way and Three – Way Analysis of Variance and Multiple Regression Analysis in terms of Standard and Stepwise.

There were 3 important findings as follows:

First, 1) Students, with high amount of reading positive content, were found in students in the reading habit promotion school or with high support in reading from teachers in the whole group. 2) Students, who were high interested in the positive content, were students with high support in reading from parents and in high need for achievement, and with high future orientation – self control had highest interesting positive content.

Second, after using all 11 independent variables which were divided into 6 variables of situational condition, 3 variables of psychological traits, and 2 variables of psychological state, the independent variables could predict the reading behavior. Amount of the intention in reading in the positive content from 55.40% to 64.20% in subgroups. All these groups could be respectively classified from the highest to the lowest as the following: attitudes toward reading behavior, need for achievement, peer model, and future orientation – self control.

Third, when taking 2 factors— amount of time in reading positive content and intention in reading in the positive content—the study could predict the stress management from 9.40 to 19.40 in various kinds of students.

Keyword : Reading Behavior , Reading Interest

ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การอ่านนอกจากจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ทันท่อเหตุการณ์แล้วการอ่านยังช่วยส่งเสริมความคิดและจินตนาการอีกด้วย เนื่องจากวัยรุ่นมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งในด้านร่างกาย และโดยเฉพาะทางด้านจิตใจ เป็นวัยที่เปลี่ยนจากการได้รับการปกป้องคุ้มครองจากผู้ใหญ่ไปสู่การปกป้องดูแลตนเอง วัยรุ่นจึงควรมีพัฒนาการทางจิตใจที่ถูกต้อง เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่คิดต่อไป การอ่านหนังสือเป็นอีกวิธีหนึ่งในการพัฒนาจิตใจของบุคคลเนื่องจากหนังสือที่ดีจะช่วยจรโลงจิตใจให้กับผู้อ่าน (วรรณ บัวเกศ 527 : 1217)

พฤติกรรมรักการอ่านไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ จำเป็นต้องอาศัยการปลูกฝัง กระตุ้นและส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง การสร้างพฤติกรรมรักการอ่านให้เกิดขึ้นและเป็นนิสัยติดตัวเด็กเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็น การส่งเสริมและปลูกฝังให้เยาวชนรู้คุณค่าและเห็นประโยชน์ของการอ่านจะทำให้เยาวชนชอบและสนใจการอ่านมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมรักการอ่านคืบคลาน จากผลการวิจัยของ ทวีศักดิ์ เดชาเลิศ (2528 : 64-65) พบว่า ตัวทำนายนที่เกี่ยวกับนักเรียนด้านประสบการณ์การส่งเสริมการอ่านจากที่บ้าน และประสบการณ์ส่งเสริมการอ่านจากทางโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับนิสัยรักการอ่านสูงกว่าตัวทำนายนอื่นสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ(2529 : 69) พบว่า ผู้ปกครองที่ส่งเสริมให้นักเรียนอ่านมากตั้งแต่อายุน้อยในปริมาณมากเท่าใด เมื่อโตขึ้นเด็กมีปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่าน และชอบอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์มาก นอกจากนี้การสร้างสังคมการอ่านในโรงเรียนเพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนาความสามารถในการอ่าน (ดลยา วงศ์ชนะชัช 2542 : 242) ดังเช่น โรงเรียนประเภทต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนมีพฤติกรรมรักการอ่านที่ยั่งยืน และมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน โดยมีการบูรณาการการอ่านเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่านและการเรียนรู้ของนักเรียนจากการประมวลเอกสารยังพบอีกว่า ความพร้อมทางจิตใจมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียน พบผลได้จากงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ(2529 : 47-48) และงานวิจัยของบุญตา นันทะกุล(2546)

เนื่องจากการอ่านเป็นการสร้างประสบการณ์พื้นฐานให้กับผู้อ่านได้มากทั้งในด้านการศึกษาและการดำเนินชีวิต นักวิชาการได้ระบุว่า การอ่านช่วยให้ผู้อ่านเกิดสติปัญญา มีความรู้กว้างขวาง เข้าใจตนเอง ช่วยให้ผ่อนคลายความตึงเครียดและความวิตกกังวล ช่วยควบคุมอารมณ์และมีเจตคติที่ถูกต้อง นอกจากนี้ประสบการณ์จากการอ่านยังเกี่ยวข้องกับวิธีการแก้ปัญหาของบุคคลที่ส่งผลให้ผู้อ่านเป็นผู้คล่องแคล่ว เข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วเมื่อประสบปัญหาที่สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่ (สุขุม เฉลยทรัพย์, 2531 : 13-15) อีกทั้งการอ่านยังช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม และช่วยในการปรับปรุงตัวเอง เช่น ปรับปรุงบุคลิกภาพ การพูดจา การรู้จักระงับอารมณ์ มีความอดทน รู้จักฟังและคิดตามไปด้วยอย่างมีเหตุผล (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542 : 5)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตัวแปรเชิงสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เป็นกรอบแนวคิดในการประมวลเอกสารเพื่อแสวงหาสาเหตุกลุ่มสำคัญจากหลายสายแบบสหวิทยาการ เช่น ลักษณะสถานการณ์ทางสังคม (ด้านครอบครัว และ โรงเรียน) และจิตลักษณะสำคัญบางด้าน (เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน) เพื่อร่วมกันอธิบายและทำนายพฤติกรรมรักการอ่าน ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการศึกษาว่าพฤติกรรมรักการอ่านสามารถทำนายการจัดการกับความเครียดของนักเรียนในกลุ่มที่ศึกษา มากเพียงใดอีกด้วย คาดว่าการวิจัยครั้งนี้จะช่วยบ่งชี้ปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญแบบบูรณาการ ที่สามารถ

นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาพฤติกรรมรักการอ่านของเยาวชนไทยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในวงกว้างต่อไป

จุดมุ่งหมายของงานวิจัย

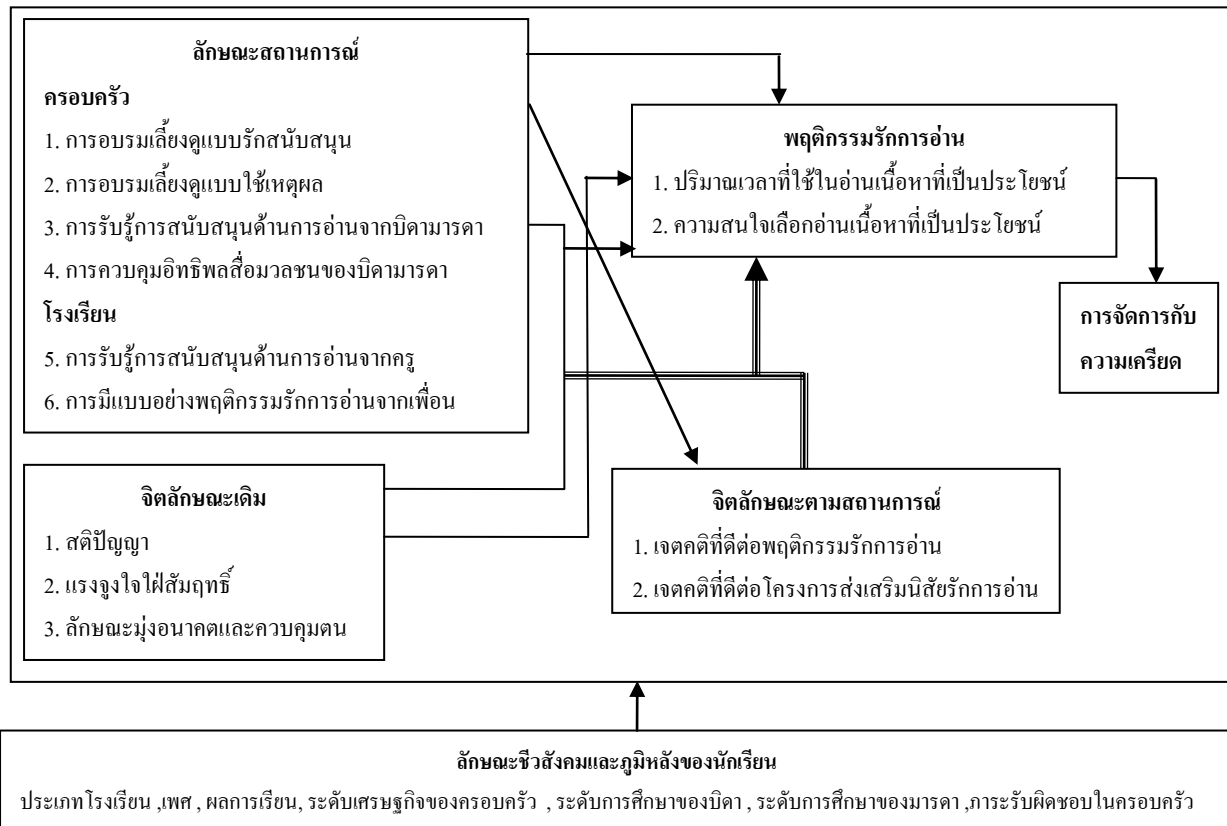
- 1) เพื่อศึกษาว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ทางสังคมกับจิตลักษณะของนักเรียนมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักการอ่านมากน้อยเพียงใด ในนักเรียนประเภทต่างๆ
- 2) เพื่อแสวงหาตัวแปรเชิงเหตุที่สำคัญและปริมาณการทำนายตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์และพฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียน ในนักเรียนประเภทต่างๆ
- 3) เพื่อศึกษาว่าพฤติกรรมรักการอ่านสามารถทำนายการจัดการกับความเครียดได้มากน้อยเพียงใด
- 4) เพื่อศึกษาประเภทของนักเรียนที่มีพฤติกรรมรักการอ่านน้อยซึ่งถือเป็นกลุ่มเสี่ยง และปัจจัยเชิงเหตุที่เกี่ยวข้อง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

ประชากรของงานวิจัยนี้คือ นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2551 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายชั้น (Multistage Sampling) กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยคือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน 2 ประเภทคือ โรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจำนวน 2 โรงเรียน และโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอีก 2 โรงเรียน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 531 คน เป็นชาย 227 คน (ร้อยละ 42.70) หญิง 304 คน (ร้อยละ 57.30) มีผลการเรียนโดยเฉลี่ย 3.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดตัวแปรเชิงเหตุของพฤติกรรมรักการอ่าน 2 ด้าน (ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์) โดยใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เป็นกรอบในการประมวลเอกสารเพื่อกำหนดตัวแปรเชิงเหตุของพฤติกรรมรักการอ่าน ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 4 กลุ่มที่ศึกษาคือ ปัจจัยด้านลักษณะสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดพฤติกรรมนั้น ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม ปัจจัยที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ปัจจุบัน และปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ นอกจากนี้ในการวิจัยนี้ยังได้ศึกษาสาเหตุทางจิตลักษณะ โดยใช้ตัวแปรจากทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะมาศึกษาเป็นปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียน (ภาพประกอบ 1)

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่วิจัยครั้งนี้

พฤติกรรมรักการอ่าน : ตัวแปร ความหมาย การวัด

ปัจจุบันสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอย่างมาก ความต้องการของบุคคลที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อการเปิดรับสื่อมวลชนของบุคคลแตกต่างกัน โรเจอร์และสเวนนิ่ง (Roger and Svening) กล่าวถึง ดัชนีในการเปิดรับสื่อมวลชน เช่น จำนวนรายการวิทยุที่รับฟังต่อสัปดาห์ การอ่านหนังสือพิมพ์ต่อสัปดาห์ (สุกัญญา บูรณเดชาชัย, 2550 : 107-109) นอกจากนี้ความต้องการของบุคคลที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อการเปิดรับสื่อมวลชนแตกต่างกัน แม็ค คอมบส์ และเบ็คเคอร์ (สุวรรณ สันคดิประภา, 2532 : 28 อ้างอิง McCombs and Becker, 1979) กล่าวว่า การเปิดรับสื่อมวลชนของบุคคลเพื่อสนองความต้องการดังนี้ 1) เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) 2) เพื่อต้องการคำแนะนำ (Guidance) 3) เพื่อความตื่นเต้น (Excitement) 4) เพื่อการเสริมแรง (Reinforcement) 5) เพื่อนำไปใช้ในการสนทนา (Anticipated Communication) และ 6) เพื่อความบันเทิง (Entertainment) รวมไปถึงผ่อนคลายอารมณ์ (Emotional Release)

สื่อสิ่งพิมพ์ (Publications/Printed Media) เป็นสื่ออีกประเภทหนึ่งที่มีการสื่อสารด้วยตัวหนังสือและภาพ โดยผู้อ่านแต่ละคนในฐานะผู้รับสารในลักษณะที่แตกต่างกันตามความชอบ ค่านิยม โอกาส สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่จะอำนวยให้ (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์.2532 : 382-386)

จากการประมวลขอบเขตความหมายของพฤติกรรมการอ่านที่นักวิจัยไทยกำหนดขึ้นเพื่อศึกษาพฤติกรรมการอ่าน สรุปได้ว่า นักวิจัยหลายท่านศึกษาพฤติกรรมการอ่านสอดคล้องกันใน 2 ประเด็น กล่าวคือ 1) ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่าน เช่น มีการศึกษาจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการอ่าน (ความถี่ ความบ่อย ช่วงเวลาที่ใช้ ความสม่ำเสมอในการอ่าน เป็นต้น) และ 2) ปริมาณการอ่านสิ่งพิมพ์หลากหลายประเภท เช่น จำนวนสิ่งพิมพ์ที่อ่าน (จำนวนฉบับ/เล่มของหนังสือพิมพ์ หรือหนังสือการ์ตูนที่อ่าน ประเภทหนังสือที่อ่าน ความชอบเนื้อหาที่มีประโยชน์ และความสนใจใฝ่รู้ในการอ่าน เป็นต้น)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โดยให้ความหมายไว้ว่า ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ หมายถึง การรายงานปริมาณเวลาที่ใช้การอ่านสื่อประเภทสิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ต ที่มีเนื้อหาเป็นประโยชน์ในแต่ละวัน เช่น ชีวิตประวัติบุคคลสำคัญ ประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา วรรณคดี กวีนิพนธ์ นิทาน นวนิยาย หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ชีวิตและสุขภาพ การแก้ปัญหาด้านความกลัว ความประหม่า ความรัก และเนื้อหาที่ส่งเสริมการใช้เวลาว่าง เช่น ศิลปะ ดนตรี งานประดิษฐ์ และงานอดิเรกซึ่งวัดโดยคำถามปลายเปิด รวมเป็นปริมาณนาที่ที่ใช้ในการอ่านต่อวัน นักเรียนที่มีปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นประโยชน์สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง แสดงว่าเป็นผู้ที่มีปริมาณการอ่านสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นประโยชน์มากกว่านักเรียนกลุ่มตรงข้าม

ความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ หมายถึง การรายงานถึงความชอบอ่าน รู้จักใช้เวลาว่างในการอ่านอย่างสม่ำเสมอเพื่อแสวงหาความรู้แนวคิดและวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำไปปฏิบัติทดลองจนเพื่อความเพลิดเพลินโดยการอ่านจากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ รวมถึงอินเทอร์เน็ต สนใจอ่านเนื้อหาที่นักวิชาการเสนอว่าเป็นเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ มีการไตร่ตรองถึงประโยชน์และโทษของเนื้อหาที่อ่านหรือไม่อ่านเนื้อหาที่อาจเห็นว่าเป็นโทษ เช่น อ่านบทความที่มีเนื้อหาใส่ร้ายกล่าวโทษผู้อื่น และดูภาพลามกอนาจาร เป็นต้น

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และรับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากครูมาก เป็นผู้มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการอ่านมาก หรือเป็นผู้มีพฤติกรรมการอ่านด้านปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ด้านรวม หรือด้านความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์มากกว่าผู้ที่มีลักษณะตรงกันข้าม

2. นักเรียนที่รับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากบิดามารดามาก มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และมีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรักการอ่านแต่ละด้านใน 2 ด้าน (ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ด้านรวม ความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์) มากกว่าผู้ที่มีลักษณะตรงกันข้าม

3. นักเรียนหญิง มีผลการเรียนสูง และมีมารดาที่มีการศึกษามาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมรักการอ่านแต่ละด้านใน 2 ด้าน (ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ด้านรวม และความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์) มากกว่านักเรียนที่มีลักษณะตรงข้าม

4. หัวหน้าขลุ่ยที่ 1 (ลักษณะสถานการณ์ 6 ตัวแปร) ร่วมกับหัวหน้าขลุ่ยที่ 2 (จิตลักษณะเดิม 3 ตัวแปร) รวมเป็นหัวหน้าขลุ่ยที่ 3 จำนวน 9 ตัวแปร สามารถทำนายเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่าน หรือเจตคติที่ดีต่อโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน หรือทำนายพฤติกรรมรักการอ่านแต่ละด้านใน 2 ด้าน (ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ และความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์) ได้มากกว่าใช้หัวหน้าขลุ่ยที่ 1 หรือขลุ่ยที่ 2 ขลุ่ยใดขลุ่ยหนึ่งเพียงขลุ่ยเดียว โดยกำหนดเกณฑ์ความแตกต่างของปริมาณการทำนายตั้งแต่ร้อยละ 5 ขึ้นไป

5. หัวหน้าขลุ่ยที่ 1 (ลักษณะสถานการณ์ 6 ตัวแปร) ร่วมกับหัวหน้าขลุ่ยที่ 2 (จิตลักษณะเดิม 3 ตัวแปร) และหัวหน้าขลุ่ยที่ 4 (จิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร) รวมเป็นหัวหน้าขลุ่ยที่ 4 รวมเป็นหัวหน้าขลุ่ยที่ 5 จำนวน 11 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมรักการอ่านแต่ละด้านใน 2 ด้าน (ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ และความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์) ได้มากกว่าใช้หัวหน้าขลุ่ยที่ 3 หรือขลุ่ยที่ 4 ขลุ่ยใดขลุ่ยหนึ่งเพียงขลุ่ยเดียว โดยกำหนดเกณฑ์ความแตกต่างของปริมาณการทำนายตั้งแต่ร้อยละ 5 ขึ้นไป

6. พฤติกรรมรักการอ่าน 2 ด้าน (ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ด้านรวม และความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์) ร่วมกันสามารถทำนายการจัดการกับความเครียดของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางและแบบสามทาง (Two-Way and Three -Way Analysis of Variance) 2) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐานและแบบเป็นขั้น (Standard and Stepwise Multiple Regression Analysis)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือวัดตัวแปรในการศึกษานี้มีทั้งหมด 13 ฉบับ เป็นแบบมาตรประเมินรวมค่า (Summated Rating Scales) จำนวน 11 ฉบับ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่จำนวน 7 ฉบับ แบบวัดที่นำแบบวัดเดิมมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันจำนวน 1 ฉบับ และแบบวัดที่นำมาโดยตรง

5 ฉบับ และเป็นแบบวัดแบบเลือกตอบอีก ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของแต่ละชุด มีค่าระหว่าง .74-.92 รายละเอียดแสดงในตาราง 1

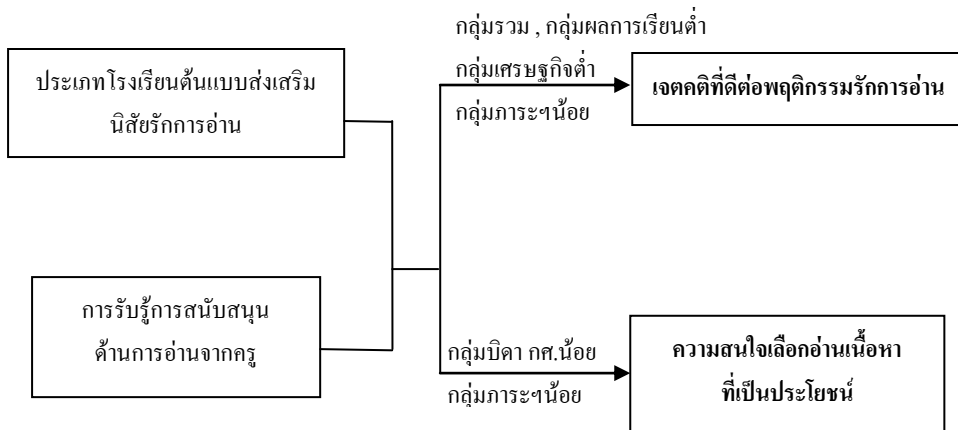
ตาราง 1 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือวัดที่ใช้ในงานวิจัย

ตัวแปร/จำนวนข้อ	จำนวนข้อ	พิสัยค่าสหสัมพันธ์รายข้อ (ค่า r)	ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์แอลฟา
1. ความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ *	18	.20 - .53	.78
2. ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ *	3		
3. การควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชนของบิดามารดา **	15	.23 - .57	.83
4. การรับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากบิดามารดา *	10	.36 - .54	.79
5. การรับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากครู *	10	.43 - .52	.80
6. การมีแบบอย่างพฤติกรรมรักการอ่านจากเพื่อน *	10	.25 - .55	.74
7. เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่าน *	12	.32 - .59	.82
8. เจตคติที่ดีต่อโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน *	10	.49 - .71	.88
9. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ***	15	.57 - .73	.92
10. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ***	15	.31 - .63	.87
11. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ***	10	.25 - .68	.83
12. ลักษณะมุ่งอนาคตและความมุ่งมั่น ***	15	.20 - .50	.75
13. การจัดการกับความเครียด***	15	.21 - .55	.79

*แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างเอง, ** แบบวัดที่ปรับปรุงจากแบบวัดเดิม , *** แบบวัดที่นำมาใช้โดยตรง

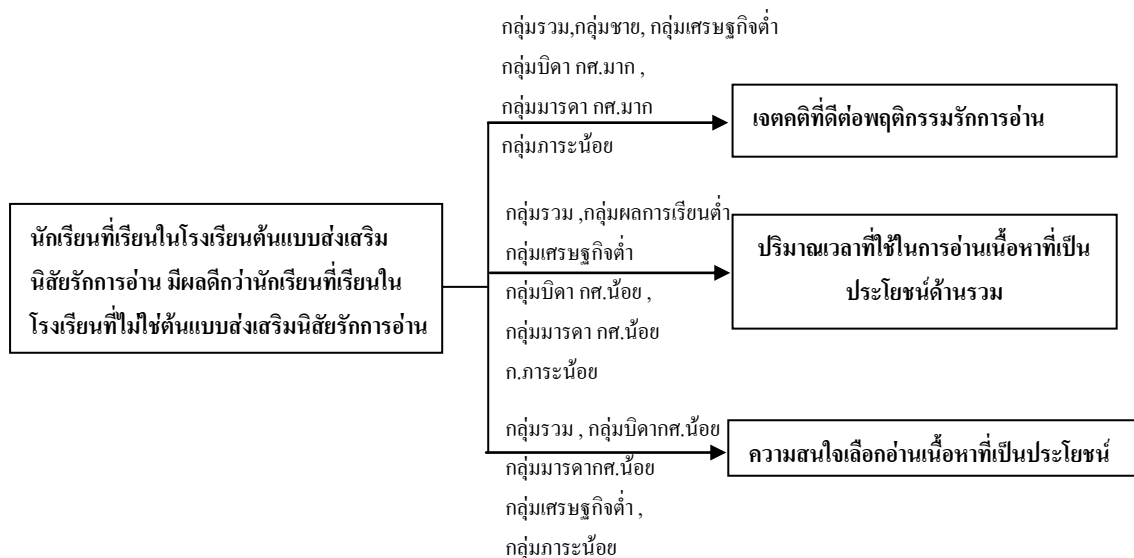
การสรุปและอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ

1) นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่านมาก ได้แก่ 1.1) นักเรียนหญิง นักเรียนที่มีผลการเรียนสูง และนักเรียนที่มีภาระรับผิดชอบในครอบครัวมาก.2) นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่านหรือนักเรียนที่รับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากครูมาก พบในกลุ่ม รวม โดยเฉพาะนักเรียน ชาย นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจในครอบครัวต่ำ นักเรียนที่บิดามีการศึกษามาก นักเรียนที่มารดามีการศึกษามาก นักเรียนที่มีภาระรับผิดชอบในครอบครัวน้อย (ภาพประกอบ 3) 1.3) นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและรับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากครูมาก พบในกลุ่มรวม กลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ กลุ่มนักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจในครอบครัวต่ำ กลุ่มนักเรียนที่มีภาระรับผิดชอบในครอบครัวน้อย (ภาพประกอบ 2) 1.4) นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแต่รับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากครูมาก พบในกลุ่มรวม นักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจในครอบครัวต่ำ

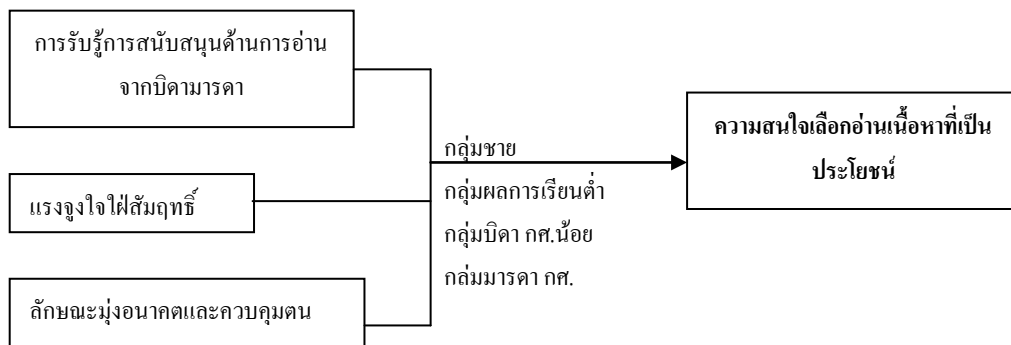
ภาพประกอบ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางที่สนับสนุนสมมติฐาน 1

2) นักเรียนที่มีปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ด้านรวมมาได้แก่ 2.1) นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจเศรษฐกิจในครอบครัวสูง 2.2) นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน พบในกลุ่มรวม โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ กลุ่มนักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจในครอบครัวต่ำ กลุ่มนักเรียนที่บิดามีการศึกษาน้อย กลุ่มนักเรียนที่มารดาที่มีการศึกษาน้อย กลุ่มนักเรียนที่มีการรับผิดชอบขอบในครอบครัวน้อย (ภาพประกอบ3) หรือรับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากครูมาก พบในกลุ่มนักเรียนโดยรวม โดยเฉพาะนักเรียนที่บิดามีการศึกษาน้อย2.3) นักเรียนที่รับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากบิดามารดามาก หรือมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง พบในกลุ่ม นักเรียน โดยรวม โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน2.4) นักเรียนที่รับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากครูน้อย และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ แต่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง เป็นผู้ที่มีปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ด้านรวมน้อยที่สุดในบรรดากลุ่มเปรียบเทียบทั้งหมด

ภาพประกอบ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวที่สนับสนุนสมมติฐาน 1

3) **นักเรียนที่มีความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์มาก** ได้แก่ 3.1) นักเรียนหญิง นักเรียนที่มีผลการเรียนสูง นักเรียนที่บิดามีการศึกษามาก นักเรียนที่มีภาระรับผิดชอบในครอบครัวมาก 3.2) นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน พบในกลุ่มรวม โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ กลุ่มนักเรียนที่บิดามีการศึกษาน้อย กลุ่มนักเรียนที่มารดาที่มีการศึกษาน้อย กลุ่มนักเรียนที่มีภาระรับผิดชอบในครอบครัวน้อย (ภาพประกอบ 3) หรือกลุ่มนักเรียนที่รับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากครูมาก พบในกลุ่มนักเรียนโดยรวม 3.2) นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และรับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากครูมากพบในกลุ่มรวม โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่บิดามีการศึกษาน้อย กลุ่มนักเรียนที่มีภาระรับผิดชอบในครอบครัวน้อย (ภาพประกอบ 2) 3.3) นักเรียนที่รับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากบิดามารดามาก มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และมีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนสูง เป็นผู้ที่มีความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์มากที่สุด พบในกลุ่มนักเรียนชาย กลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ กลุ่มนักเรียนที่บิดามีการศึกษาน้อย กลุ่มนักเรียนที่มารดาที่มีการศึกษาน้อย กลุ่มนักเรียนที่มีภาระรับผิดชอบในครอบครัวมาก(ภาพประกอบ 4)

ภาพประกอบ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางที่สนับสนุนสมมติฐาน 2

4) เมื่อใช้ตัวแปรกลุ่มลักษณะสถานการณณ์ 6 ตัวแปร จิตลักษณะเดิม 3 ตัวแปร และจิตลักษณะตามสถานการณณ์ 2 ตัวแปร ร่วมกัน 11 ตัวแปร สามารถทำนายพฤติกรรมรักการอ่าน 2 ด้าน (ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์) ได้ดังนี้ 1) สามารถร่วมกันทำนายปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์จากสื่อสิ่งพิมพ์ด้านรวม ได้ร้อยละ 3.80 ถึง ร้อยละ 10.90 ในกลุ่มนักเรียนประเภทต่างๆ ที่ศึกษา ทำนาย ได้สูงสุดในกลุ่มนักเรียนชาย มีตัวทำนายสำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน 2) สามารถร่วมกันทำนายปริมาณเวลาที่ใช้ ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์จากสื่อสิ่งพิมพ์ (ประเภทตำรา หนังสือเสริมความรู้) ได้ร้อยละ 9.80 ถึง ร้อยละ 23.50 ในกลุ่มนักเรียนประเภทต่างๆ ที่ศึกษา ทำนาย ได้สูงสุดในกลุ่มนักเรียนชาย มีตัวทำนายสำคัญ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่าน แรงจูงใจ สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล 3) สามารถ

ร่วมกันทำนายความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ ได้ร้อยละ 55.40 ถึง ร้อยละ 64.20 ในกลุ่มนักเรียนประเภทต่างๆ ที่ศึกษา ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักเรียนที่บิดามีการศึกษามาก มีตัวทำนายสำคัญเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมีแบบอย่างพฤติกรรมรักการอ่านจากเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน สรุปได้ว่าตัวทำนายสำคัญ 3 ลำดับแรกของพฤติกรรมรักการอ่าน ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมีแบบอย่างพฤติกรรมรักการอ่านจาก เพื่อนอาจกล่าวได้ว่ายิ่งนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่านมาก แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีแบบอย่างพฤติกรรมรักการอ่านที่ดีจากเพื่อนมากเท่าใด ก็ยังมีปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์มาก และความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์มากขึ้น

5) เมื่อนำตัวแปรกลุ่มพฤติกรรมรักการอ่าน 2 ด้าน (ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์) ร่วมกันสามารถทำนาย การจัดการกับความเครียด ได้ร้อยละ 9.40 ถึง ร้อยละ 19.40 ในนักเรียนประเภทต่างๆ ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ เป็นตัวทำนายสำคัญลำดับแรก และปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ด้านรวม เป็นตัวทำนายสำคัญลำดับรองลงมา

6) นักเรียนกลุ่มเสี่ยง (กลุ่มเยาวชนที่มีลักษณะ และหรือพฤติกรรมบางด้านที่ด้อย ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาโดยเร่งด่วน) ในการวิจัยนี้พบนักเรียนกลุ่มเสี่ยงคือ นักเรียนชาย นักเรียนผลการเรียนต่ำ นักเรียนที่มีภาวะรับพิศชอบในครอบครัวน้อย หรือนักเรียนที่บิดามีการศึกษาน้อย ปัจจัยปกป้องสำหรับนักเรียนดังกล่าว คือการพัฒนาให้มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่านมาก มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และมีแบบอย่างพฤติกรรมรักการอ่านจากเพื่อนมาก ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และใช้เหตุผลมาก

นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและปัจจัยปกป้อง

กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่านน้อย มีพฤติกรรมรักการอ่าน 2 ด้านน้อย และมีการจัดการกับความเครียดอย่างเหมาะสมน้อยพิจารณาตามลักษณะชีวสังคมและภูมิหลังที่แตกต่างกัน

กลุ่มเสี่ยงที่พบในงานวิจัยนี้ได้แก่ นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่านน้อย มีเจตคติที่ดีต่อโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านน้อย มีพฤติกรรมรักการอ่าน 2 ด้าน (ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ด้านรวมน้อย และความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์น้อย) และมีการจัดการกับความเครียดอย่างเหมาะสมน้อย ได้แก่ นักเรียนชาย นักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ นักเรียนที่มีภาวะรับพิศชอบในครอบครัวน้อย นักเรียนที่บิดามีการศึกษาน้อย โดยมีปัจจัยปกป้องสำคัญคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมีแบบอย่างพฤติกรรมรักการอ่านจากเพื่อน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่าน รับรู้การ

อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล การรับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากบิดามารดา และการรับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากครู

ปัจจัยเชิงและผลของพฤติกรรมรักการอ่าน

การแสวงหาสาเหตุของพฤติกรรมรักการอ่านในรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) ในครั้งนี้ พบว่า นอกจากตัวแปรลักษณะสถานการณ์ และตัวแปรจิตลักษณะเดิม มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักการอ่านแล้ว ตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์มีความสำคัญที่พบจากงานวิจัยนี้ คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่าน

ปัจจัยเชิงเหตุของเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่าน

เมื่อพิจารณาตัวทำนายชุดที่ 1 คือ กลุ่มลักษณะสถานการณ์ 6 ตัวแปร สามารถทำนายเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่านในกลุ่มรวม ได้ร้อยละ 41.50 ทำนายได้สูงสุดร้อยละ 52.00 ในกลุ่มนักเรียนที่มารดามีการศึกษาน้อย ตัวทำนายชุดที่ 2 คือ กลุ่มจิตลักษณะเดิม 3 ตัวแปรสามารถทำนายเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่านในกลุ่มรวม ได้ร้อยละ 26.00 ทำนายได้สูงสุดร้อยละ 36.20 ในกลุ่มนักเรียนที่มารดามีการศึกษาน้อย เมื่อนำตัวทำนายทั้งสองชุด (กลุ่มลักษณะสถานการณ์ 6 ตัวแปร กลุ่มจิตลักษณะเดิม 3 ตัวแปร) รวมกันเป็น 9 ตัวแปร ในกลุ่มรวม ได้ร้อยละ 46.00 ทำนายได้สูงสุดร้อยละ 58.20 ในกลุ่มนักเรียนที่มารดามีการศึกษาน้อย

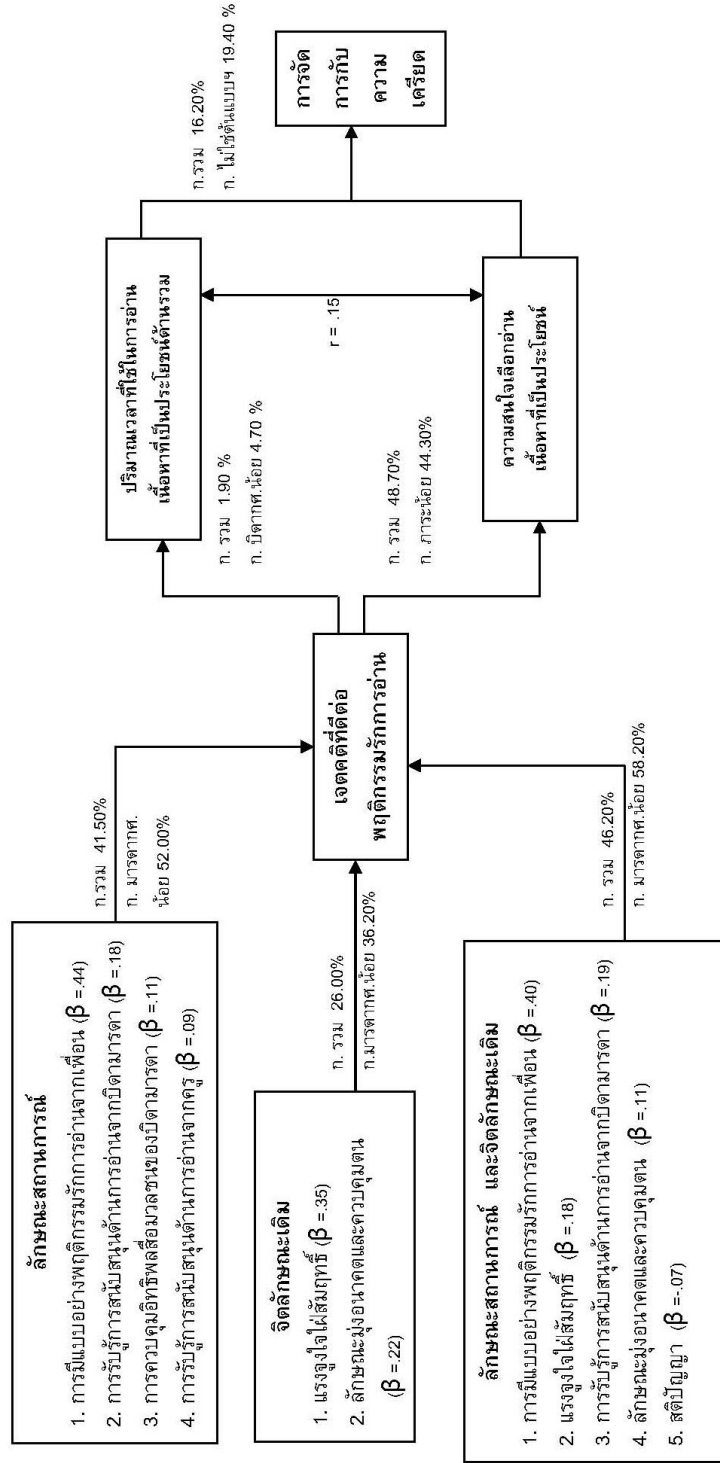
ปัจจัยเชิงผลของเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่าน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่าน สามารถทำนายพฤติกรรมรักการอ่านด้านปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ด้านรวมใน กลุ่มรวม ได้ร้อยละ 4.80 (ค่าเบต้าเท่ากับ .11) ทำนายในกลุ่มนักเรียนที่มารดามีการศึกษาน้อย (ค่าเบต้าเท่ากับ .22) และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่านยังสามารถทำนายความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 60.80 (ค่าเบต้าเท่ากับ .45) ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักเรียนที่มีภาระรับผิดชอบในครอบครัวน้อย (ค่าเบต้าเท่ากับ .56) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมรักการอ่าน ด้าน (ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ด้านรวม และความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ เป็นปัจจัยเชิงผลของเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่าน

ปัจจัยเชิงผลของพฤติกรรมรักการอ่าน

กลุ่มพฤติกรรมรักการอ่าน 2 ตัวแปรได้แก่ ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ด้านรวม และความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ สามารถทำนายการจัดการกับความเครียดในกลุ่มรวมได้ร้อยละ 16.20 โดยมีตัวทำนายสำคัญคือ ความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ และ

ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ด้านรวม (ค่าเบต้าเท่ากับ .38 และ .09 ตามลำดับ , ภาพประกอบ 5) ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน มีตัวทำนายสำคัญคือ ความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ และปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ด้านรวม (ค่าเบต้าเท่ากับ .41 และ .13 ตามลำดับ)

ภาพประกอบ 5 ปัจจัยเชิงเหตุและผลของเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการอ่านในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่สำคัญและปัจจัยเชิงผลของพฤติกรรมการอ่าน 2 ด้าน ในกลุ่มรวม และกลุ่มสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติเพื่อการพัฒนา

1) การกำหนดเชิงนโยบาย ผลการวิจัยนี้พบผลสำคัญว่า นักเรียนที่รับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากบิดามารดามาก หรือนักเรียนที่รับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากครูมาก เป็นผู้มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่านมาก และนักเรียนที่มีจิตลักษณะที่เหมาะสมมาก (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน) เป็นผู้มีพฤติกรรมรักการอ่านมาก กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านควบคู่กับการพัฒนาด้านจิตลักษณะของนักเรียน เพื่อเสริมสร้างและกระตุ้นให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่านนำไปสู่การมีพฤติกรรมรักการอ่านมาก โดยเฉพาะในนักเรียนบางครอบครัวที่นักเรียนรับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากบิดามารดาน้อย หรือนักเรียนที่มีจิตลักษณะที่เหมาะสมน้อย

2) วัตถุประสงค์โครงการ ควรให้โรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไปควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโรงเรียนให้แก่ นักเรียนอย่างต่อเนื่องและมากขึ้น เพื่อพัฒนาโครงการให้ได้มาตรฐาน โดยตั้งเป้าหมายให้เทียบเท่าโรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เนื่องจากผลวิจัยนี้พบว่าโรงเรียนประเภทต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่านสามารถส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนให้มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรักการอ่าน และมีพฤติกรรมรักการอ่านได้มากเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ดังนั้นโรงเรียนทั่วไปจึงควรจัดกิจกรรมพัฒนาการอ่านของนักเรียนให้มากขึ้นทัดเทียมกับโรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางครอบครัว และโรงเรียนมีความสำคัญต่อพฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียนได้พอๆ กับปัจจัยด้านจิตใจของนักเรียน สถานการณ์ในครอบครัวที่สำคัญเช่น การรับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากบิดามารดา การควบคุม อิทธิพลสื่อมวลชนของบิดามารดา และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผล สถานการณ์ในโรงเรียนที่สำคัญเช่น การมีแบบอย่างพฤติกรรมรักการอ่านจากเพื่อน การรับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากครู โดยเฉพาะครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และครูบรรณารักษ์ เป็นกลุ่มครูที่มีบทบาทสำคัญชัดเจนที่สนับสนุนให้นักเรียนมีพฤติกรรมรักการอ่านมากขึ้น อีกวิธีการหนึ่งที่น่าจะได้ผลดีคือ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนที่มีนิสัยรักการอ่านมากเป็นผู้แนะนำชักจูงให้เพื่อนที่มีความสนใจในการอ่านน้อยให้สนใจการอ่านมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบผลชัดเจนอีกว่า นักเรียนที่รับรู้การสนับสนุนด้านการอ่านจากบิดามารดามากเป็นผู้มีพฤติกรรมรักการอ่าน 2 ด้านมาก การสนับสนุนด้านการอ่านจากบิดามารดามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังพฤติกรรมรักการอ่านอย่างชัดเจนไปพร้อมๆ กับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมาก ทางโรงเรียนจึงควรให้ข้อมูลเหล่านี้แก่ผู้ปกครอง และรณรงค์ส่งเสริมให้บิดามารดาส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมรักการอ่านมากขึ้นรวมทั้งทางกระทรวงศึกษาธิการควรมีการรณรงค์อย่างจริงจัง และต่อเนื่องผ่านสื่อมวลชนไปถึงบิดามารดาเพื่อสนับสนุนให้ลูกหลานมีพฤติกรรมรักการอ่าน

4) **ปัจจัยเชิงผลของพฤติกรรมรักการอ่านส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงผลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักการอ่าน 2 ด้าน** (ปริมาณเวลาที่ใช้ในการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ และความสนใจเลือกอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์) ได้แก่ การจัดการกับความเครียด (ความพร้อมทางจิตของบุคคลในการจัดการกับตนเอง และปรับตัวเมื่อเผชิญกับความเครียดของตน) พบว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ถ้ามีพฤติกรรมรักการอ่านมากจะส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมมากกว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน (ร้อยละ 39.50 และ ร้อยละ 37.50 ตามลำดับ) ผลวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียนนอกจากจะทำให้ผู้อ่านได้ผ่อนคลายความเครียดที่เกิดขึ้นแล้ว พฤติกรรมรักการอ่านยังเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถจัดการกับความเครียดได้อย่างเหมาะสม พบผลชัดเจนในกลุ่มนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนต้นแบบส่งเสริมนิสัยรักการอ่านยังได้รับประโยชน์ด้านดังกล่าวอย่างชัดเจน การมีพฤติกรรมรักการอ่านจึงเป็นพฤติกรรมสำคัญที่ควรมีการส่งเสริมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนทุกประเภท สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังศินันท์ อินทรกำแหง (2551) ได้ทำการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเครียดและการเผชิญความเครียดของคนไทย พบว่า การสนับสนุนจากที่ทำงาน และการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานมีอิทธิพลต่อการเผชิญความเครียด (ค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.714 และ 0.676 ตามลำดับ)

5) **กลุ่มที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน** กลุ่มเสี่ยง ได้แก่ นักเรียนชาย นักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ นักเรียนที่มีภาระรับผิดชอบในครอบครัวน้อย นักเรียนที่บิดามีการศึกษาน้อย นักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจในครอบครัวน้อย นักเรียนเหล่านี้เป็นกลุ่มที่ควรได้รับการส่งเสริมเร่งรัดให้มีพฤติกรรมรักการอ่านอย่างจริงจังที่ทางโรงเรียนและครอบครัว เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมรักการอ่านให้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเรียน และการจัดการกับความเครียดอย่างเหมาะสมด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ควรมีการวิจัยและพัฒนาทักษะในการอ่านควบคู่ไปกับการเสริมสร้างพื้นฐานทางจิตใจที่สำคัญ เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ จะช่วยให้การส่งเสริมพฤติกรรมรักการอ่านได้ผลดีและยั่งยืน

บรรณานุกรม

- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). *การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน*. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ.
- คณา วังศ์นะชัย. (2542). *การอ่านเพื่อชีวิต*. ลพบุรี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน และคณะ. (2529, มกราคม). การส่งเสริมในครอบครัวกับนิสัยการอ่านของนักเรียนวัยรุ่น. *บรรณศาสตร์*. 9(1) : 47-82
- ทวีศักดิ์ เดชเลิศ. (2528). *องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2532). *เอกสารการสอนชุดวิชา ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์*. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บุญตา นันทะกุล. (2546). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชุม เกลยทรัพย์. (2531). *การส่งเสริมการอ่าน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปทุมธานี.
- ศุภัญญา บุรณเดชาชัย. (2550). *การสื่อสารมวลชน แนวคิด ทฤษฎี และสถานการณ์ในประเทศไทย*. ชลบุรี : ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุวรรณ สันคดีประภา. (2532). *พฤติกรรมการอ่านและการเลือกอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นของเด็กไทยในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วส.ม. (สื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อังศินันท์ อินทรกำแหง. (2551). การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเครียดและการเผชิญความเครียดของคนไทย. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 14(1) : 135-150.